

Ομιλία κατά την απονομή του βραβείου Νόμπελ*

Το 1958 έγραψα τα ακόλουθα:

«Δεν υπάρχουν σαφείς διαχωριστικές διαφορές μεταξύ αυτού που είναι πραγματικό και αυτού που δεν είναι, ούτε του αληθούς και του αναληθούς. Δεν είναι απαραίτητο κάτι να είναι ή αλήθεια ή ψέμα. Μπορεί να είναι και τα δύο».

Πιστεύω ότι αυτοί οι ισχυρισμοί εξακολουθούν να ισχύουν και σήμερα ως προς τη διερεύνηση της πραγματικότητας μέσω της τέχνης. Έτσι, ως συγγραφέας τους υποστηρίζω αλλά ως πολίτης αδυνατώ. Ως πολίτης οφείλω να αναρωτηθώ: Τι είναι αλήθεια; Τι είναι ψέμα;

Η αλήθεια στο θέατρο πάντοτε διαφεύγει. Ολόκληρη δεν τη βρίσκεις ποτέ αλλά η αναζήτηση της είναι συναρπαστική. Η αναζήτηση είναι σαφώς ό,τι προηγείται της προσπάθειας. Η αναζήτηση είναι ο σκοπός σου. Τις περισσότερες φορές μέσα στο σκοτάδι προσκρούεις στην αλήθεια, συγκρούεσαι μαζί της ή, ρίχνοντάς της μια φειγαλέα ματιά, βλέπεις μια εικόνα ή ένα σχήμα που μοιάζει να ανταποκρίνεται στην αλήθεια, συχνά χωρίς να συνειδητοποιείς ότι συνέβη ακόμα κι αυτό. Αλλά η πραγματική αλήθεια είναι ότι ποτέ δεν υπάρχει μια αλήθεια στη δραματική τέχνη. Υπάρχουν πολλές που αντικρούονται, συγκρούονται, αντικατοπτρίζουν η μία την άλλη, αγνοούν η μία την άλλη, κοροϊδεύουν η μία την άλλη, δεν βλέπουν η μία την άλλη. Μερικές φορές αισθάνεσαι για μια στιγμή ότι κρατάς την αλήθεια στα χέρια σου κι αμέσως μετά γλιστράει μέσα από τα δάκτυλά σου και χάνεται.

Συνά με ρωτούν πώς συλλαμβάνω τα έργα μου. Δεν μπορώ να απαντήσω. Ούτε μπορώ να τα συνοψίσω. Το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι στα έργα μου συνέβη αυτό, αυτά ειπώθηκαν, οι ήρωες έκαναν εκείνα.

Τα περισσότερα έργα μου γεννήθηκαν από μια φράση, μια λέξη ή μια εικόνα. Τη συγκεκριμένη λέξη την ακολουθεί συνήθως μια εικόνα. Θα σας δώσω δύο παραδείγματα από δύο φράσεις που εμπνεύστηκα ξαφνικά. Ακολούθησε η εικόνα και εγώ, ακόμα αργότερα.

Τα έργα είναι ο *Γυρισμός* και οι *Παλιοί Καιροί*. Η πρώτη φράση στο *Γυρισμό* είναι «Τι το έκανες το ψαλίδι;». Η πρώτη φράση στους *Παλιούς Καιρούς* είναι «Σκοτάδι». Και στη μια και στην άλλη περίπτωση δεν είχα καμία άλλη πληροφορία για την εξέλιξη της πλοκής.

Στην πρώτη περίπτωση κάποιος προφανώς αναζητούσε ένα ψαλίδι. Ρωτούσε τι απέγινε το ψαλίδι κάποιον άλλο, για τον οποίο υποπτευόταν ότι πιθανώς και να το έκλεψε. Με έναν περιεργό τρόπο ήξερα, ωστόσο, ότι το πρόσωπο που ερωτάται δεν δίνει δεκάρα για το ψαλίδι, ούτε άλλωστε ο συνομιλητής του. Το «σκοτάδι» το χρησιμοποίησα για να περιγρά-

* Ευχαριστούμε τη διεύθυνση της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία* για την άδεια αναδημοσίευσης της μετάφρασης της ομιλίας του Πίντερ.

ψω τα μαλλιά κάποιου, τα μαλλιά μιας γυναίκας και ήταν η απάντηση σε μια ερώτηση. Ούτως ή άλλως υποχρεώθηκα να αναπτύξω το θέμα. Αυτό συνέβη οπτικά, ως μια αργή εναλλαγή σκιάς και φωτός.

Πάντα ξεκινώ ένα έργο ονομάζοντας τα πρόσωπα Α, Β και Γ. Στο έργο που εξελίχθηκε ως «Γυρισμός» είδα έναν άνδρα να μπαίνει σε ένα θλιβερό δωμάτιο και να ρωτά (για το ψαλίδι) έναν νεότερό του άνδρα που, καθισμένος σε έναν άθλιο καναπέ, διάβαζε το ιπποδρομιακό φύλλο. Υποπτεύθηκα ότι ο Α ήταν ο πατέρας και ο Β ο γιος του, αλλά δεν είχα καμία απόδειξη. Η αίσθησή μου πάντως επιβεβαιώθηκε αργότερα όταν ο Β (μετέπειτα Λέ-νι) λέει στον Α (Μαξ στη συνέχεια), «Μπαμπά σε πειράζει να αλλάξω θέμα; Θέλω να σε ρωτήσω κάτι. Πώς θα χαρακτηρίζες το δείπνο μας; Πώς ονομάζεται κάτι τέτοιο; Γιατί δεν αγοράζεις κάνα σκύλο; Θα ήσουν ιδανικός μάγειρας για σκύλους. Ειλικρινά. Έχεις την εντύπωση ότι μαγειρεύεις για σκύλους». Επομένως, εφόσον ο Β αποκαλεί τον Α «μπαμπά», μου φάνηκε λογικό να υποθέσω ότι ήταν πατέρας και γιος. Επιπλέον, ο Α ήταν σαφώς ο μάγειρας αλλά η μαγειρική του δεν φαινόταν να χαιρεί μεγάλης εκτίμησης. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπήρχε μητέρα; Δεν ήξερα. Αλλά όπως είπα τότε στον εαυτό μου, η αρχή δεν γνωρίζει ποτέ το τέλος. «Σκοτάδι». Ένα μεγάλο παράθυρο. Νυχτερινός ουρανός. Ένας άνδρας, ο Α (μετέπειτα Ντίλι), και μια γυναίκα, η Β (στη συνέχεια Κέιτ), κάθονται και πίνουν. «Χοντρό ή λεπτό;» ρωτά ο άνδρας. Για τι πράγμα μιλούν; Μετά είδα να στέκεται στο παράθυρο μια γυναίκα, η Γ (Άννα αργότερα). Το φως που πέφτει πάνω της είναι διαφορετικό, κι εκείνη στέκεται με την πλάτη γυρισμένη. Τα μαλλιά της είναι σκούρα.

Είναι μια παράξενη στιγμή, η στιγμή της δημιουργίας προσώπων που μέχρι τότε δεν υπήρχαν. Ότι ακολουθεί είναι σπασμωδικό, αβέβαιο, μοιάζει με παραίσθηση, ακόμα κι αν μερικές φορές είναι καταγιστικό. Η θέση του συγγραφέα είναι παράδοξη. Τα πρόσωπα που δημιουργεί δεν τον καλωσορίζουν. Του αντιστέκονται, δεν είναι εύκολο να τα βρει μαζί τους κι είναι αδύνατον να τα ορίσει. Σίγουρα δεν μπορεί να τους επιβληθεί. Ως ενός σημείου παίζει μαζί τους ένα ατέλειωτο παιχνίδι της γάτας με το ποντίκι, κρυφτό και τυφλόμυγα. Τελικά όμως συνειδητοποιεί ότι έχει να κάνει με ανθρώπους από σάρκα και οστά, ανθρώπους με τη δική τους θέληση και ευαισθησία ο καθένας, φτιαγμένους από συστατικά που του είναι αδύνατον να αλλάξει, να επηρεάσει ή να παραμορφώσει.

Συνεπώς η γλώσσα στην τέχνη παραμένει ένα εξαιρετικά αμφίσημο πεδίο συναλλαγής, κινούμενη άμμος, τραμπολίνο, μια παγωμένη λίμνη, τον πάγο της οποίας μπορεί να σπάσει ανά πάσα στιγμή ο συγγραφέας όταν βαδίζει επάνω του.

Αλλά, όπως είπα, η αναζήτηση της αλήθειας είναι μια ατέρμονη διαδικασία. Δεν αναβάλλεται, ούτε ματαιώνεται. Οφείλεις να την αντιμετωπίσεις εδώ και τώρα.

Το πολιτικό θέατρο θέτει μια τελείως διαφορετική σειρά προβλημάτων. Το κήρυγμα πρέπει να αποφεύγεται πάση θυσία. Είναι απαραίτητη η αντικειμενικότητα. Οφείλουμε να επιτρέπουμε στα πρόσωπα να αναπνέουν ελεύθερα. Ο συγγραφέας δεν μπορεί να τα καταπιέσει και να τα περιορίσει για να ικανοποιήσει τα δικά του γούστα, τις δικές του διαθέσεις ή προκαταλήψεις. Οφείλει να είναι έτοιμος να τα προσεγγίσει από πολλές πλευρές, από όλες τις δυνατές οπτικές γωνίες, ίσως τότε τότε να τα ξαφνιάσει κι εντούτοις να τα αφήσει ελεύθερα να πάνε όπου θέλουν. Αυτό δεν λειτουργεί πάντα. Και βεβαίως η πολιτική σάτιρα δεν ακολουθεί αυτές τις αρχές, κάνει μάλιστα ακριβώς το αντίθετο και αυτή είναι η πραγματική της αποστολή.

Στο έργο μου *Πάρτι Γενεθλίων* νομίζω πως επέτρεψα να αναπτυχθεί μια μεγάλη σειρά εναλλακτικών λύσεων μέσα σε ένα πυκνό δάσος πιθανοτήτων, προτού να μεταφερθεί στο επίκεντρο του έργου μια πράξη υποταγής.

Η *Βοινίσια Γλώσσα* υποτίθεται ότι δεν έχει τέτοιο εύρος επιλογών. Το έργο παραμένει βίαιο, σύντομο και άσχημο. Αλλά οι στρατιώτες στο έργο κάπως το διασκεδάζουν. Ξεχνά κανείς τότε τότε ότι οι βασανιστές βαριούνται εύκολα. Χρειάζεται να γελάνε με κάτι για να ανάβουν τα πνεύματα. Τα περιστατικά στη φυλακή του Αμπού Γκράμπ στη Βαγδάτη το επιβεβαιώνουν περίτρανα. Η *Βοινίσια Γλώσσα* διαρκεί μόνο 20 λεπτά, αλλά θα μπορούσε να συνεχίζεται επί ώρες, ξανά και ξανά, το ίδιο μοτίβο να επαναλαμβάνεται από την αρχή, ξανά και ξανά, τη μια ώρα μετά την άλλη. Το έργο *Τέφρα και Σκιά* από την άλλη πλευρά, μου φαίνεται σαν να διαδραματίζεται κάτω από το νερό. Μια γυναίκα πνίγεται, το χέρι της βγαίνει έξω από τα κύματα, βουλιάζει, αναζητά άλλους, δεν βρίσκει κανέναν πάνω ή κάτω από το νερό, βρίσκει μόνο σκιές κι αντανάκλασεις. Η γυναίκα είναι μια χαμένη μορφή σε έναν τόπο που βυθίζεται, μια γυναίκα που δεν μπορεί να ξεφύγει από τον αφανισμό που προοριζόταν για άλλους.

Αλλά καθώς εκείνοι πεθαίνουν, πρέπει να πεθάνει κι αυτή.

Η γλώσσα στην πολιτική, όπως χρησιμοποιείται από τους πολιτικούς, δεν υπάγεται σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες, καθώς η πλειοψηφία των πολιτικών, όπως όλοι είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ενδιαφέρονται όχι για την αλήθεια αλλά για την εξουσία και τη διατήρησή της. Για να διατηρηθεί η πολιτική εξουσία είναι αναγκαίο οι πολίτες να παραμένουν στην αμάθεια, να αγνοούν την αλήθεια, ακόμα και την αλήθεια της δικής τους ζωής. Ως εκ τούτου, ό,τι μας περιβάλλει είναι ένα απέραντο υφαντό από ψέματα, από τα οποία τρεφόμαστε.

Όπως ξέρετε, η δικαιολογία για την εισβολή στο Ιράκ ήταν ότι ο Σαντάμ Χουσεϊν διέθετε ένα εξαιρετικά επικίνδυνο οπλοστάσιο όπλων μαζικής καταστροφής, κάποια από τα οποία μπορούσαν να πυροδοτηθούν μέσα σε 45 λεπτά, προκαλώντας τον όλεθρο. Μας διαβεβαίωσαν ότι αυτή ήταν η αλήθεια. Δεν ήταν. Μας είπαν ότι το Ιράκ συνεργάζεται με την «Αλ Κάιντα» και ότι είναι συνυπεύθυνο για την κτηνωδία της 11ης Σεπτεμβρίου. Μας διαβεβαίωσαν ότι αυτή ήταν η αλήθεια. Δεν ήταν. Μας είπαν ότι το Ιράκ απειλεί την παγκόσμια ασφάλεια. Μας διαβεβαίωσαν ότι ήταν αλήθεια. Δεν ήταν.

Η αλήθεια είναι εντελώς διαφορετική και έχει να κάνει με το πώς οι Ηνωμένες Πολιτείες αντιλαμβάνονται τον ρόλο τους στον πλανήτη και πώς επιλέγουν να παίξουν αυτό τον ρόλο.

Αλλά, πριν επιστρέψω στο παρόν, θα ήθελα να ρίξω μια ματιά στο πρόσφατο παρελθόν. Αναφέρομαι στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και μετά. Θεωρώ ότι είναι υποχρεωτικό να εξετάσουμε αυτή την περίοδο με μια περιορισμένη (λόγω του χρόνου που μου δίνεται εδώ) αλλά αυστηρή ματιά.

Καθένας γνωρίζει τι συνέβη στη Σοβιετική Ένωση και την Ανατολική Ευρώπη αμέσως μετά τον πόλεμο: συστηματική βία, εκτεταμένες αγριότητες, αδίστακτη καταπίεση της ελεύθερης σκέψης. Για όλα αυτά υπήρξαν ντοκουμέντα και αποδείξεις.

Αλλά η ένστασή μου εδώ είναι πως τα εγκλήματα των ΗΠΑ την ίδια περίοδο έχουν μόνο υποδειγματικά καταγραφεί, πόσο μάλλον τεκμηριωθεί, πόσο μάλλον κατανοηθεί, πόσο μάλ-

λον αναγνωριστεί ως εγκλήματα. Πιστεύω ότι πρέπει να κατονομαστούν ως εγκλήματα διότι η αλήθεια σήμερα, εδώ που έχει φτάσει ο κόσμος μας, έχει ιδιαίτερη σημασία. Η συμπεριφορά των ΗΠΑ σε όλο τον κόσμο, αν και ως ενός σημείου προσεκτική εξαιτίας της παρουσίας τότε της Σοβιετικής Ένωσης, μας έκανε να καταλάβουμε ότι τελικά είχε λεική επιταγή να κάνει ό,τι θέλει. Στην πραγματικότητα ποτέ δεν ήταν προσφιλής μέθοδος της Αμερικής η απευθείας εισβολή σε ένα ανεξάρτητο κράτος. Προτιμούσε ό,τι περιγράφεται ως «χαμηλής έντασης σύγκρουση». Αυτό σημαίνει ότι χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν, αλλά πιο αργά από ό,τι αν ρίξεις μια και καλή μια βόμβα. Σημαίνει ότι πλήττεις την καρδιά της χώρας, ότι εγκαθιστάς έναν κακοήθη όγκο και περιμένεις να κάνει μετάσταση. Όταν ο πληθυσμός έχει υποταχθεί –ή βασανιστεί μέχρι θανάτου, το ίδιο είναι– και οι φίλοι σου, ο στρατός και οι μεγάλες καπιταλιστικές εταιρείες κάθονται αναπαυτικά στην εξουσία, στήνουν μπροστά στην κάμερα και λες ότι η δημοκρατία νίκησε. Την περίοδο στην οποία αναφέρομαι αυτός ήταν ο κοινός τόπος της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Η τραγωδία της Νικαράγουα ήταν μια περίπτωση υψίστης σημασίας. Επέλεξα να την αναφέρω ως χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η Αμερική αντιλαμβάνεται τον ρόλο της στον πλανήτη και τότε και τώρα.

Στα τέλη της δεκαετίας του '80 συμμετείχα σε μια συνάντηση στην αμερικανική πρεσβεία στο Λονδίνο.

Το αμερικανικό Κογκρέσο επρόκειτο να αποφασίσει εάν θα συνέχιζε να χρηματοδοτεί τους Κόντρας στην εκστρατεία τους κατά της κυβέρνησης της Νικαράγουα. Ήμουν μέλος της αντιπροσωπείας που μιλούσε εκ μέρους της Νικαράγουα, με σημαντικότερο μέλος ανάμεσά μας τον ιερέα John Metcalf. Επικεφαλής της αμερικανικής ομάδας ήταν ο Raymond Seitz (νούμερο 2 τότε της πρεσβείας, αργότερα πρέσβης ο ίδιος). Ο Ιερέας είπε: «Κύριε, έχω την ευθύνη μιας ενορίας στη βόρεια Νικαράγουα. Οι ενοριίτες μου έχτισαν ένα σχολείο, ένα ιατρικό κι ένα πολιτιστικό κέντρο. Ζούσαμε ειρηνικά. Λίγους μήνες πριν, μας επιτέθηκαν δυνάμεις των Κόντρας. Κατέστρεψαν τα πάντα: το σχολείο, το ιατρικό και το πολιτιστικό κέντρο. Βίασαν νοσοκόμες και δασκάλες, έσφαξαν γιατρούς με τον πιο κτηνώδη τρόπο. Φέροθηκαν σαν άγριοι. Σας παρακαλώ να ζητήσετε από την αμερικανική κυβέρνηση να αποσύρει την υποστήριξη της από τους φορείς μιας τόσο ακραίας τρομοκρατικής δραστηριότητας». Ο Raymond Seitz είχε εξαιρετική φήμη ως ένας λογικός, υπεύθυνος και καλλιεργημένος άνθρωπος. Ήταν αξιοσέβαστος στους διπλωματικούς κύκλους. Άκουσε, σιώπησε για λίγο και ύστερα μίλησε πολύ σοβαρός. «Πάτερ», είπε, «αφήστε με να σας πω κάτι. Στον πόλεμο, οι αθώοι πάντα υποφέρουν». Ακολούθησε παγερή σιωπή. Τον κοιτούσαμε εμβρόντητοι. Εκείνος, δεν χαμήλωσε το βλέμμα του.

Πράγματι, οι αθώοι πάντα υποφέρουν.

Τελικά κάποιος είπε: «Αλλά, σε αυτή την περίπτωση οι “αθώοι” ήταν τα θύματα μιας φρικιαστικής κτηνωδίας υποβοηθούμενης μεταξύ άλλων από την κυβέρνησή σας. Εάν το Κογκρέσο εγκρίνει περισσότερα χρήματα για τους Κόντρας θα γίνουν κι άλλες τέτοιες κτηνωδίες. Δεν είναι αυτό το θέμα; Δεν είναι επομένως η κυβέρνησή σας ένοχη για δολοφονίες πολιτών ενός ανεξάρτητου κράτους;».

Ο Seitz παρέμεινε ατάραχος. «Δεν συμφωνώ ότι τα γεγονότα επιβεβαιώνουν τους ισχυρισμούς σας», είπε.

Καθώς φεύγαμε, ένας από το προσωπικό της πρεσβείας μου είπε ότι του αρέσουν τα έργα μου. Δεν είπα τίποτα.

Θα σας θυμίσω ότι τότε ο πρόεδρος Ρίγκαν είχε κάνει την ακόλουθη δήλωση: «Σε ηθικό επίπεδο οι Κόντρας είναι το αντίστοιχο των Ιδρυτικών μας Πατέρων» (σ.σ.: αναφερόταν στους Μπέντζαμιν Φράνκλιν, Τζορτζ Γουάσινγκτον, Τόμας Τζέφερσον, Τζον Ανταμς, Τζέιμς Μάντισον, Αλεξάντερ Χάμιλτον, Σάμιουελ Άνταμς, Πάτρικ Χένρι, Τζον Χάνκοκ και Τόμας Πέιν, που θεωρούνται στυλοβάτες του αμερικανικού έθνους).

Οι ΗΠΑ υποστήριξαν για περισσότερα από 40 χρόνια την κτηνώδη δικτατορία του Σομόζα στη Νικαράγουα. Ο λαός της Νικαράγουα, υπό τους Σαντινίστας, ανέτρεψε το καθεστώς το 1979, με μια λαϊκή επανάσταση που σου έκοβε την ανάσα.

Οι Σαντινίστας δεν ήταν τέλειοι. Είχαν το δικό τους μερίδιο στην υπεροψία και η πολιτική τους φιλοσοφία είχε πολλές αντιφάσεις. Ήταν όμως έξυπνοι, λογικοί και πολιτισμένοι. Προσπάθησαν να εγκαθιδρύσουν μια σταθερή, έντιμη, πλουραλιστική κοινωνία. Η θανατική ποινή καταργήθηκε. Εκατοντάδες χιλιάδες εξαθλιωμένοι χωρικοί γλίτωσαν από το θάνατο. Δόθηκαν εκτάσεις σε περισσότερες από 100.000 οικογένειες. Χτίστηκαν 2.000 σχολεία. Μια αξιοσημείωτη εκστρατεία κατά του αναλφαριθμητισμού περιορίσε το ποσοστό των αναλφάβητων στη χώρα σε λιγότερο από το ένα έβδομο. Υιοθετήθηκε η δωρεάν παιδεία και η δωρεάν ιατρική περίθαλψη. Η παιδική θνησιμότητα μειώθηκε κατά το ένα τρίτο. Η πολιομυελίτιδα εξαφανίστηκε.

Οι ΗΠΑ αποδοκίμασαν αυτά τα επιτεύγματα ως απόρροια μαρξιστικής/λενινιστικής προσπάθειας χειραγώγησης της κοινωνίας. Κατά την άποψη της αμερικανικής κυβέρνησης αυτό αποτελούσε ένα επικίνδυνο παράδειγμα. Εάν επέτρεπαν στη Νικαράγουα να αποκτήσει βασικούς κανόνες κοινωνικής και οικονομικής δικαιοσύνης, εάν της επέτρεπαν να ανεβάσει το επίπεδο της ιατρικής περίθαλψης και της παιδείας και να ανακτήσει την κοινωνική της ενότητα και την εθνική υπερηφάνεια, τότε και οι γειτονικές χώρες θα έθεταν τα ίδια ερωτήματα και θα είχαν ανάλογες απαιτήσεις. Την εποχή εκείνη υπήρχε σφοδρή αντίσταση απέναντι στο καθεστώς του Ελ Σαλβαδόρ. Μίλησα νωρίτερα για ένα «εμφάντο ψεμάτων» που μας περιβάλλει. Ο πρόεδρος Ρίγκαν συχνά περιέγραφε τη Νικαράγουα ως ένα «απολυταρχικό μπουντρούμι». Τα ΜΜΕ και φυσικά η βρετανική κυβέρνηση αξιολογούσαν τον σχολιασμό αυτό ως ακριβή και δίκαιο. Αλλά η αλήθεια είναι ότι δεν υπήρξαν αποδείξεις για τη δράση αποσπασμάτων θανάτου την περίοδο της διακυβέρνησης των Σαντινίστας. Δεν υπήρξαν αναφορές για βασανιστήρια. Ούτε απόδειξη συστηματικής στρατιωτικής αυθαιρεσίας. Κανένας ιερέας δεν δολοφονήθηκε στη Νικαράγουα από την κυβέρνηση. Αντίθετα μάλιστα στην κυβέρνηση συμμετείχαν τρεις ιερείς, δύο Ιησουίτες κι ένας ιεραπόστολος του τάγματος Maryknoll. Τα απολυταρχικά μπουντρούμια βρίσκονταν στη διπλανή πόρτα, στο Ελ Σαλβαδόρ και τη Γουατεμάλα. Οι ΗΠΑ ανέτρεψαν τη δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση της Γουατεμάλα το 1954 και σύμφωνα με εκτιμήσεις ο αριθμός των θυμάτων από τα δικτατορικά καθεστώτα που ακολούθησαν ανήλθε σε 200.000.

Έξι από τους παγκοσμίως πιο διακεκριμένους Ιησουίτες δολοφονήθηκαν στο Πανεπιστήμιο Κεντρικής Αμερικής του Σαν Σαλβαδόρ το 1989 από ένα τάγμα στρατιωτών που ανήκε στο σύνταγμα Αλκάτλ, το οποίο είχε εκπαιδευτεί στο Φορτ Μπένινγκ στην Τζόρτζια των ΗΠΑ. Αυτός ο εξαιρετικά γενναίος άνδρας, ο Αρχιεπίσκοπος Ρομέρο, δολοφονήθηκε

την ώρα που έφελνε τη λειτουργία. Υπολογίζεται ότι 75.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν. Γιατί; Διότι πίστευαν ότι μια καλύτερη ζωή είναι εφικτή και οφείλουν να την επιδιώξουν. Αυτή η πίστη τούς χαρακτήριζε αυτομάτως κομμουνιστές. Σκοτώθηκαν επειδή τόλμησαν να αμφισβητήσουν το καθεστώς, την πείνα, τις ασθένειες, την εξαθλίωση και την καταπίεση που ήταν η προδιαγεγραμμένη μοίρα τους.

Οι ΗΠΑ τελικώς κατάφεραν να ανατρέψουν την κυβέρνηση των Σαντινίστας. Χρειάστηκε να περάσουν μερικά χρόνια και να καμφθεί η αξιοσημείωτη αντίσταση. Τα αδυσώπητα οικονομικά βασανιστήρια και οι 30.000 νεκροί έκαμψαν το ηθικό του λαού της Νικαράγουα. Είχε εξαντληθεί και εξαθλιωθεί. Αμέσως μετά, τα καζίνα επέστρεψαν στη χώρα. Η δωρεάν υγεία και παιδεία καταργήθηκαν. Οι μεγάλες εταιρείες επέστρεψαν, εκδικητικές. Η «Δημοκρατία» είχε θριαμβεύσει.

Αλλά αυτή η πολιτική σε καμία περίπτωση δεν περιορίστηκε στην κεντρική Αμερική. Ενορχηστρώθηκε σε ολόκληρο τον πλανήτη. Ήταν χωρίς τέλος και σαν να μη συνέβη ποτέ.

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι ΗΠΑ στήριξαν και σε πολλές περιπτώσεις εξέθρεψαν κάθε δεξιά στρατιωτική δικτατορία στον πλανήτη. Αναφέρομαι στις χώρες: Ινδονησία, Ελλάδα, Ουρουγουάη, Βραζιλία, Παραγουάη, Αϊτή, Τουρκία, Φιλιππίνες, Γουατεμάλα, Ελ Σαλβαδόρ και φυσικά στη Χιλή. Δεν υπάρχει ούτε κάθαρση ούτε συγχώρεση για τις ΗΠΑ μετά τον τρόπο που επέβαλαν στο Χιλή το 1973. Εκατοντάδες χιλιάδες θάνατοι σημειώθηκαν σε όλες αυτές τις χώρες. Συνέβησαν στα αλήθεια; Και για όλους αυτούς ευθύνεται η αμερικανική εξωτερική πολιτική; Η απάντηση είναι ναι. Αλλά πώς θα μπορούσατε να το γνωρίζετε; Αυτά δεν συνέβησαν ποτέ. Τίποτε ποτέ δεν συνέβη. Ακόμα και τότε που συνέβαινε δεν συνέβη. Δεν είχε καμία σημασία. Και κανένα ενδιαφέρον. Τα εγκλήματα των ΗΠΑ υπήρξαν συστηματικά, διαρκή, διεφθαρμένα, ανήθικα, αμείλικτα αλλά ελάχιστοι άνθρωποι μίλησαν γι' αυτά. Πρέπει να παραδεχτούμε την Αμερική για το εξής. Εξάσκησε μια κλινική χειραγώγηση κατά την άσκηση παγκόσμιας εξουσίας ενώ την ίδια στιγμή υποδούταν τη δύναμη του παγκόσμιου καλού. Είναι μια λαμπρή, ευφυής, επιτυχής πράξη ύπνωσης.

Λέω ότι η Αμερική αναμφίβολα συνεχίζει να πραγματοποιεί το μεγαλύτερο σόου στον πλανήτη. Μπορεί να είναι κτηνώδης, αδιάφορη, περιφρονητική και ανηλεής, αλλά είναι επίσης πολύ έξυπνη. Σαν καλός έμπορος ενδιαφέρεται για το δικό της συμφέρον και το πιο ευπώλητο αγαθό της είναι ο αυτοθαυμασμός της. Είναι νικήτρια. Ακούστε όλους τους Αμερικανούς προέδρους στην τηλεόραση να λένε τις λέξεις «Ο αμερικανικός λαός» όπως π.χ. στη φράση «Λέω στον αμερικανικό λαό πως ήρθε η ώρα να προσευχηθούμε και να υπερασπιστούμε τα δικαιώματα του αμερικανικού λαού, γι' αυτό ζητώ από τον αμερικανικό λαό να εμπιστευτεί τον πρόεδρό του και τις πράξεις που αυτός πρόκειται να αναλάβει για λογαριασμό του αμερικανικού λαού».

Είναι ένα ευφρές στρατήγημα. Η γλώσσα χρησιμοποιείται για να καταστείλει τη σκέψη. Οι λέξεις «ο αμερικανικός λαός» δημιουργούν ένα βολικό μαξιλάρι που καθησυχάζει τις μάζες. Δεν χρειάζεται να σκέφτεται κανείς. Απλώς να βυθίζεται στο μαξιλάρι του. Μπορεί το μαξιλάρι να πνίγει τη νοημοσύνη ή την κριτική σκέψη, αλλά είναι και εξαιρετικά άνετο. Αυτό δεν ισχύει βεβαίως για τα 40 εκατομμύρια Αμερικανών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, ούτε για τα 2 εκατομμύρια ανδρών και γυναικών που κρατούνται στα αχανή γκουλάγκ των αμερικανικών φυλακών.

Οι ΗΠΑ δεν ενδιαφέρονται πλέον για συγχρόνους χαμηλής έντασης. Δεν βρίζουν κανένα λόγο γιατί να είναι επιβλητικές ή ακόμα και να δρουν παρασκηνακά. Ανοίγουν τα χαρτιά τους στο τραπέζι, χωρίς να φοβούνται ή να έχουν τη διάθεση να κάνουν παραχωρήσεις. Δεν τους καίγεται καρφί για τον ΟΗΕ, το διεθνές δίκαιο ή την κριτική των διαφωνούντων, την οποία αντιμετωπίζουν ως ασημαντή. Έχουν δεμένο στο λουρί τους το κλαψιάρικο μικρό αρνάκι τους, την αξιολύπητη και νοθήρ Μεγάλη Βρετανία.

Τι απέγινε η ηθική μας ευαισθησία; Είχαμε ποτέ κάτι τέτοιο; Τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις; Μήπως αναφέρονται σε μια έννοια που σπάνια χρησιμοποιείται σήμερα – τη συνειδηση; Τη συνειδηση που δεν έχει να κάνει μόνο με τις δικές μας πράξεις αλλά και με τη συνειδητότητά μας για τις πράξεις άλλων; Είναι όλα αυτά νεκρά; Κοιτάξτε το Γκουαντανάμο Μπέι. Εκατοντάδες άνθρωποι κρατούνται εκεί για περισσότερα από τρία χρόνια, χωρίς καν να τους έχει απαγγελθεί κατηγορία, χωρίς να έχουν νομική εκπροσώπηση, χωρίς να έχουν περάσει από δίκη, ουσιαστικά κρατούνται για πάντα. Αυτή η απολύτως παράνομη κατάσταση συνεχίζεται κατά παράβαση της Συνθήκης της Γενεύης. Και η λεγόμενη «διεθνής κοινότητα» όχι μόνο το ανέχεται αλλά ούτε καν ασχολείται. Αυτό το έγκλημα διαπράττεται από μια χώρα που αυτοανακηρύσσεται «ηγέτης του ελεύθερου κόσμου». Σκεφτόμαστε τους έγκλειστους του Γκουαντανάμο Μπέι; Τι λένε για αυτούς τα ΜΜΕ; Οι κρατούμενοι του Γκουαντανάμο εμφανίζονται περιστασιακά σε ένα μονόσπλο στη σελίδα 6. Έχουν αποσταλεί στη χώρα του πούθενά και μάλλον δεν θα επιστρέψουν ποτέ.

Σήμερα πολλοί που κάνουν απεργία πείνας δέχονται τροφή με το ζόρι, ανάμεσα τους και Βρετανοί πολίτες. Καμία λεπτότητα σ' αυτή τη βίαιη διαδικασία. Κανένα ηρεμιστικό ή αναισθητικό. Μόνο ένας σωλήνας χωμένος από τη μύτη στο λαιμό σου. Φτύνεις αίμα. Αυτό είναι βασανιστήριο. Τι είπε γι' αυτό ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών; Τίποτα. Τι είπε ο Βρετανός πρωθυπουργός; Τίποτα. Γιατί; Διότι οι ΗΠΑ έχουν πει: οποιαδήποτε κριτική σε όσα πράττουμε στο Γκουαντανάμο Μπέι συνιστά εχθρική πράξη. Ή είστε μαζί μας, ή εναντίον μας. Έτσι ο Μπλερ το βουλώνει. Η εισβολή στο Ιράκ ήταν μια ληστρική πράξη, ενός αιματηρού τρομοκρατικού καθεστώτος που περιφρονεί κάθε έννοια διεθνούς δικαίου. Ήταν μία ανθαίρετη στρατιωτική επιχείρηση βασισμένη σε μια ατελείωτη σειρά ψεμάτων και χυδαίας χειραγώγησης των ΜΜΕ και κατ' επέκταση της κοινής γνώμης. Μια πράξη που ενώ υποδύονταν την απελευθέρωση, αποσκοπούσε στην εδραίωση του στρατιωτικού και οικονομικού ελέγχου των Αμερικανών στη Μέση Ανατολή – ως τελευταία πηγή πρώτων υλών. Όλες οι υπόλοιπες δικαιολογίες απέτυχαν. Αυτή ήταν η επιβλητική επίδειξη μιας στρατιωτικής δύναμης υπεύθυνης για το θάνατο και τον ακρωτηριασμό χιλιάδων και χιλιάδων αθώων ανθρώπων.

Φέραμε τα βασανιστήρια, τις έξυπνες βόμβες, το απειμπλοντισμένο ουράνιο, τις αμέτρητες τυφλές δολοφονίες, την εξαθλίωση και τον θάνατο στον ιρακινό λαό και είπαμε πως φέραμε «ελευθερία και δημοκρατία στη Μέση Ανατολή».

Πόσους ανθρώπους πρέπει να σκοτώσετε προκειμένου να χαρακτηριστείτε κατά συρροήν δολοφόνοι και εγκληματίες πολέμου; Εκατό χιλιάδες; Είναι ένας αρκετά μεγάλος αριθμός, θα έλεγα. Δεν είναι, επομένως, δίκαιο ο Μπους και ο Μπλερ να προσαχθούν ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου Εγκλημάτων Πολέμου; Αλλά ο Μπους υπήρξε εξυπνος. Δεν αναγνώρισε το Δικαστήριο. Έτσι, εάν ένας Αμερικανός στρατιώτης ή και πολιτικός βρεθεί στο εδώλιο του κατηγορουμένου, ο Μπους έχει προειδοποιήσει ότι θα στείλει τους

πεζοναύτες. Ο Μπλερ όμως το αναγνώρισε και γι' αυτό θα μπορούσε να περάσει από δίκη. Μπορούμε να δώσουμε στο Δικαστήριο τη διεύθυνσή του για την περίπτωση που θα ενδιαφερθεί να τον βρει. Μένει στο νούμερο 10 της Ντάοινινγκ Στριτ στο Λονδίνο.

Εντός αυτού του πλαισίου, ο θάνατος είναι ένα άσχετο θέμα. Τόσο ο Μπους όσο και ο Μπλερ αδιαφορούν. Τουλάχιστον 100.000 Ιρακινοί σκοτώθηκαν από αμερικανικές βόμβες και πυραύλους προτού να ξεκινήσει η εισβολή στο Ιράκ. Αυτοί οι άνθρωποι δεν υπήρξαν. Ούτε ο θάνατός τους υπήρξε. Κενό. Δεν κατεγράφησαν καν ως νεκροί. «Δεν μετράμε πτώματα», δήλωσε ο Αμερικανός στρατηγός Τόμι Φρανκς.

Τις πρώτες μέρες της εισβολής δημοσιεύτηκε μια φωτογραφία στις πρώτες σελίδες των βρετανικών εφημερίδων στην οποία ο Τόνι Μπλερ φιλούσε στο μάγουλο ένα μικρό αγόρι απ' το Ιράκ. «Ένα παιδάκι, γεμάτο ευγνωμοσύνη», έγραφε η λεζάντα. Λίγες μέρες αργότερα, σε εσωτερικές σελίδες δημοσιεύτηκε ένα ρεπορτάζ και μια φωτογραφία ενός άλλου, 4χρονου αγοριού χωρίς χέρια. Η οικογένειά του ανατινάχτηκε από έναν πύραυλο. Μόνο εκείνο είχε επιζήσει. «Πότε θα έχω τα χέρια μου ξανά», ρωτούσε το παιδί. Δεν διαβάσαμε τη συνέχεια. Φυσικά αυτό το αγόρι δεν το κράτησε ο Τόνι Μπλερ στην αγκαλιά του, ούτε βέβαια το σώμα οποιουδήποτε άλλου ακρωτηριασμένου παιδιού, ούτε κάποιο σώμα βουτηγμένο στο αίμα. Το αίμα είναι βρώμικο. Σου λερώνει το πουκάμισο και τη γραβάτα όταν πρόκειται να κάνεις δηλώσεις στην τηλεόραση.

Οι 2.000 νεκροί Αμερικανοί είναι μια ντροπή. Μεταφέρονται νύχτα στους τάφους τους. Οι κηδείες γίνονται διακριτικά, σε κάποιο απομονωμένο μέρος. Οι ακρωτηριασμένοι σαπίζουν στα κρεβάτια τους, μερικοί για το υπόλοιπο της ζωής τους. Οι νεκροί και οι ακρωτηριασμένοι σαπίζουν σε διαφορετικά είδη τάφων.

Να κι ένα απόσπασμα ενός ποιήματος του Πάμπλο Νερούδα, με τίτλο «Εξηγώ μερικά πράγματα».

«...Και ένα πρωί όλα αυτά καίγονταν

κι ένα πρωί οι φωτιές

βγαίνουν από τη γη

κατατρώνοντας όντα,

κι από τότε φωτιά,

και μπαρούτι από τότε,

κι από τότε αίμα.

- Κακούργοι, μ' αεροπλάνα και μαυριτάνους
κακούργοι με δαχτυλίδια και δουλέσες
κακούργοι που τους ευλογοῦσαν μαύροι καλόγεροι
ερχόνταν απ τον ουρανό να σκοτώσουν παιδάκια,
και μες στους δρόμους το παιδικό το αίμα
έτρεχε, έτσι, απλά, σαν αίμα παιδικό.

(σ.σ.: Το ποίημα προέρχεται από την περίφημη συλλογή του Πάμπλο Νερούδα *Η Ισπανία στην Καρδιά* (*España el Corazon*). Στα ελληνικά κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Φυκίως, σε μετάφραση Δανάης Στρατηγοπούλου. Από εκεί και η παρκαπάνω μετάφραση του αποσπάσματος που χρησιμοποίησε ο Χάρολντ Πίντερ στην ομιλία του.)

Τσακάλια που και το τσακάλι τα αποκρούει,
πέτρες που το ξεράγκαθο θα δάγκανε φτυνοντας,
οχιές που και οι οχιές θα μισούσαν!
Είδα μπροστά σας το αίμα
της Ισπανίας να ορθώνεται
για να σας πνίξει σε ένα μόνο κύμα
περηφάνιας και μαχαιριών!
Στρατηγοί
προδότες:
Κουτάτε το νεκρό μου σπίτι,
κουτάτε τη ρημαγμένη Ισπανία.
Όμως από κάθε νεκρό σπίτι βγαίνει
πυρωμένο μέταλλο
αντί λουλούδια,
όμως από κάθε λάκκο της Ισπανίας
βγαίνει η Ισπανία,
κι από κάθε νεκρό παιδί βγαίνει
ένα ντουφέκι με μάτια,
κι από κάθε έγκλημα γεννιούνται σφαίρες
που κάποια μέρα θα σας βρουνε
ίσα στην καρδιά.
Θα ρωτήσετε: γιατί η ποίησή του
δεν μας μιλάει για το όνειρο, για τα φύλλα,
για τα μεγάλα ηφαίστεια της γενέθλιας γης του;
Ελάτε να δείτε το αίμα στους δρόμους,
ελάτε να δείτε
το αίμα στους δρόμους,
ελάτε να δείτε το αίμα
στους δρόμους!»

Να ξεκαθαρίσω εδώ ότι αναφέροντας το ποίημα του Νερούδα δεν θέλω σε καμία περίπτωση να συγκρίνω τη Δημοκρατική Ισπανία με το Ιράκ του Σαντάμ Χουσεΐν. Αναφέρομαι στον Νερούδα γιατί πουθενά στη σύγχρονη ποίηση δεν έχω διαβάσει τόσο συγκλονιστική και αληθινή περιγραφή του βομβαρδισμού αμάχων.

Είπα νωρίτερα ότι οι ΗΠΑ ανοίγουν πια τα χαρτιά τους στο τραπέζι χωρίς να ντρέπονται. Έτσι είναι. Η επίσημη πολιτική τους καθορίζεται ως «κυριαρχία σε όλο το φάσμα». Δεν είναι δικός μου ο όρος, είναι δικός τους. «Κυριαρχία σε όλο το φάσμα» σημαίνει έλεγχο σε ξηρά, θάλασσα, αέρα, διάστημα και σε όλες τις πηγές πρώτων υλών.

Οι ΗΠΑ διαθέτουν σε 132 χώρες του πλανήτη συνολικά 702 στρατιωτικές βάσεις, με την εξέχουσα εξαίρεση της Σουηδίας. Δεν γνωρίζουμε ακριβώς πώς έφτασαν εκεί αλλά πάντως είναι εκεί.

Οι ΗΠΑ διαθέτουν 8.000 οπλισμένες πυρηνικές κεφαλές έτοιμες να χρησιμοποιηθούν.

Οι 2.000 από αυτές μπορούν να πυροδοτηθούν μέσα σε 15 λεπτά. Τώρα κατασκευάζονται νέα συστήματα πυρηνικών όπλων, γνωστά ως «θραύστες καταφρίγων». Οι Βρετανοί, πάντα συνεργάσιμοι, σχεδιάζουν να αντικαταστήσουν τον δικό τους πυρηνικό πύραυλο «Trident» (Τρίαινα). Αναρωτιέμαι ποιος είναι στο στόχαστρο. Ο Οσάμα μπιν Λάντεν; Εσύ; Εγώ; Ο κύριος Κανένας; Η Κίνα; Το Παρίσι; Ποιος ξέρει; Ό,τι ξέρουμε είναι ότι αυτή η παιδιάστικη τρέλα –η κατοχή και η απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων– αποτελεί τον πυρήνα της σημερινής αμερικανικής πολιτικής φιλοσοφίας. Πρέπει να θυμίζουμε στον εαυτό μας ότι οι ΗΠΑ βρίσκονται σε διαρκή πόλεμο και ότι δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι είναι πρόθυμες να χαλαρώσουν.

Αρκετές χιλιάδες, αν όχι εκατομμύρια, άνθρωποι στις ΗΠΑ είναι αποδεδειγμένα αν-διασμένοι, ντροπιασμένοι και εξοργισμένοι από τις πράξεις της κυβέρνησής τους, αλλά έτσι όπως έχουν τα πράγματα δεν είναι μια υπολογίσιμη πολιτική δύναμη – ακόμα. Αλλά το άγχος, η ανασφάλεια και ο φόβος που βλέπουμε καθημερινά να μεγαλώνουν στις ΗΠΑ, είναι μάλλον απίθανο να μειωθούν.

Γνωρίζω ότι ο πρόεδρος Μπους έχει στη διάθεσή του πολλούς εξαιρετικά ικανούς ανθρώπους που γράφουν τους λόγους του, αλλά δηλώνω κι εγώ εθελοντής γι' αυτή τη δουλειά. Προτείνω την εξής σύντομη ομιλία την οποία μπορεί να απευθύνει από τηλεοράσεως στο αμερικανικό έθνος. Τον βλέπω μπροστά μου επίσημο, χτενισμένο προσεκτικά, σοβαρό, έτοιμο να σε κερδίσει, ειλικρινή, συχνά σχεδόν γοητευτικό, μερικές φορές με ένα μισοειρωνικό χαμόγελο, παράξενα ελκυστικό. Το πρότυπο του άνδρα.

«Ο Θεός είναι καλός. Ο Θεός είναι μεγάλος. Ο Θεός μου είναι καλός. Ο Θεός του Μπιν Λάντεν είναι κακός. Είναι ένας κακός Θεός. Ο Θεός του Σαντάμ θα ήταν κακός, εάν εκείνος είχε Θεό. Ήταν ένας βάρβαρος. Εμείς δεν είμαστε βάρβαροι. Εμείς δεν κόβουμε τα κεφάλια των ανθρώπων. Εμείς πιστεύουμε στην ελευθερία. Το ίδιο κι ο Θεός. Εγώ δεν είμαι βάρβαρος. Είμαι ο δημοκρατικά εκλεγμένος ηγέτης ενός δημοκρατικού κράτους που λατρεύει την ελευθερία. Είμαστε μια φιλεύσπλαχνη κοινωνία. Κάνουμε φιλεύσπλαχνες εκτελέσεις στην ηλεκτρική καρέκλα ή με θανατηφόρες ενέσεις. Είμαστε ένα μεγάλο έθνος. Δεν είμαι δικτάτορας. Αυτός είναι. Δεν είμαι βάρβαρος. Αυτός είναι. Κι εκείνος είναι. Όλοι τους είναι. Έχω ηθικό κύρος. Βλέπετε τούτη τη γροθιά; Αυτή είναι το ηθικό μου κύρος. Και μη διανοηθείτε να το ξεχάσετε».

Η ζωή ενός συγγραφέα είναι μια εξαιρετικά τρωτή, σχεδόν γυμνή δραστηριότητα. Δεν χρειάζεται να χύσουμε δάκρυα γι' αυτό. Ο συγγραφέας κάνει την επιλογή του και επιμένει σ' αυτήν. Αλλά η αλήθεια είναι ότι βρίσκεται εκτεθειμένος σε όλους τους ανέμους, που κάποιιοι από αυτούς είναι παγωμένοι. Είναι εκεί έξω μόνος του, επί ξύλου κρεμάμενος. Δεν βρίσκει καταφύγιο και καμία προστασία –εκτός κι αν λείει ψέματα– οπότε στην περίπτωση αυτή έχει φτιάξει τη δική του προστασία και, όπως θα μπορούσε να πει κανείς, έχει γίνει πολιτικός. Αναφέρθηκα αρκετά φορές σήμερα στο θάνατο. Θα απαγγείλω τώρα ένα ποίημά μου, με τίτλο «Θάνατος»:

«Πού βρέθηκε το νεκρό σώμα;
Ποιος βρήκε το νεκρό σώμα;
Όταν βρέθηκε το νεκρό σώμα ήταν νεκρό;

Ποιος ήταν το νεκρό σώμα;
Ποιος ήταν ο πατέρας ή η κόρη ή ο αδελφός
Ή ο θεός ή η αδελφή ή η μητέρα ή ο γιος
Του νεκρού και παρατημένου σώματος;
Όταν παρατήθηκε ήταν νεκρό το σώμα;
Παρατήθηκε το σώμα;
Ποιος το είχε παρατήσει;
Ήταν γυμνό ή ντυμένο για ταξίδι το νεκρό σώμα;
Τι σ' έκανε να δηλώσεις το νεκρό σώμα νεκρό;
Δήλωσες νεκρό το νεκρό σώμα;
Πόσο καλά ήξερες το νεκρό σώμα;
Πώς ήξερες ότι το νεκρό σώμα ήταν νεκρό;
Έκλεισες και τα δυο του μάτια;
Έθαψες το σώμα;
Το παράτησες;
Φίλησες το νεκρό σώμα;».

Όταν κοιτάμε σε έναν καθρέφτη νομίζουμε ότι η αντανάκλασή μας είναι ακριβής. Αλλά αν μετακινηθούμε κατά ένα χιλιοστό η εικόνα αλλάζει. Ουσιαστικά κοιτάμε μια ατελείωτη σειρά αντικατοπτρισμών. Όμως, κάποιες φορές ο συγγραφέας οφείλει να σπάσει τον καθρέφτη – γιατί η αλήθεια μάς κοιτά στα μάτια από την άλλη πλευρά αυτού του καθρέφτη.

Πιστεύω ότι παρά τα τεράστια, υπαρκτά εμπόδια, υψίστης σημασίας υποχρέωση που μας αφορά όλους, εμάς τους πολίτες, είναι να έχουμε ατρόμητη, απαρégλιτη, άγρια πνευματική αποφασιστικότητα για να ορίσουμε την πραγματική αλήθεια της ζωής μας και της κοινωνίας μας. Είναι επιτακτική ανάγκη.

Εάν μια τέτοια στάση δεν ενσωματωθεί στο πολιτικό μας όραμα, δεν έχουμε καμία ελπίδα να αποκαταστήσουμε ό,τι σχεδόν έχουμε χάσει: την ανθρωπινή αξιοπρέπεια».

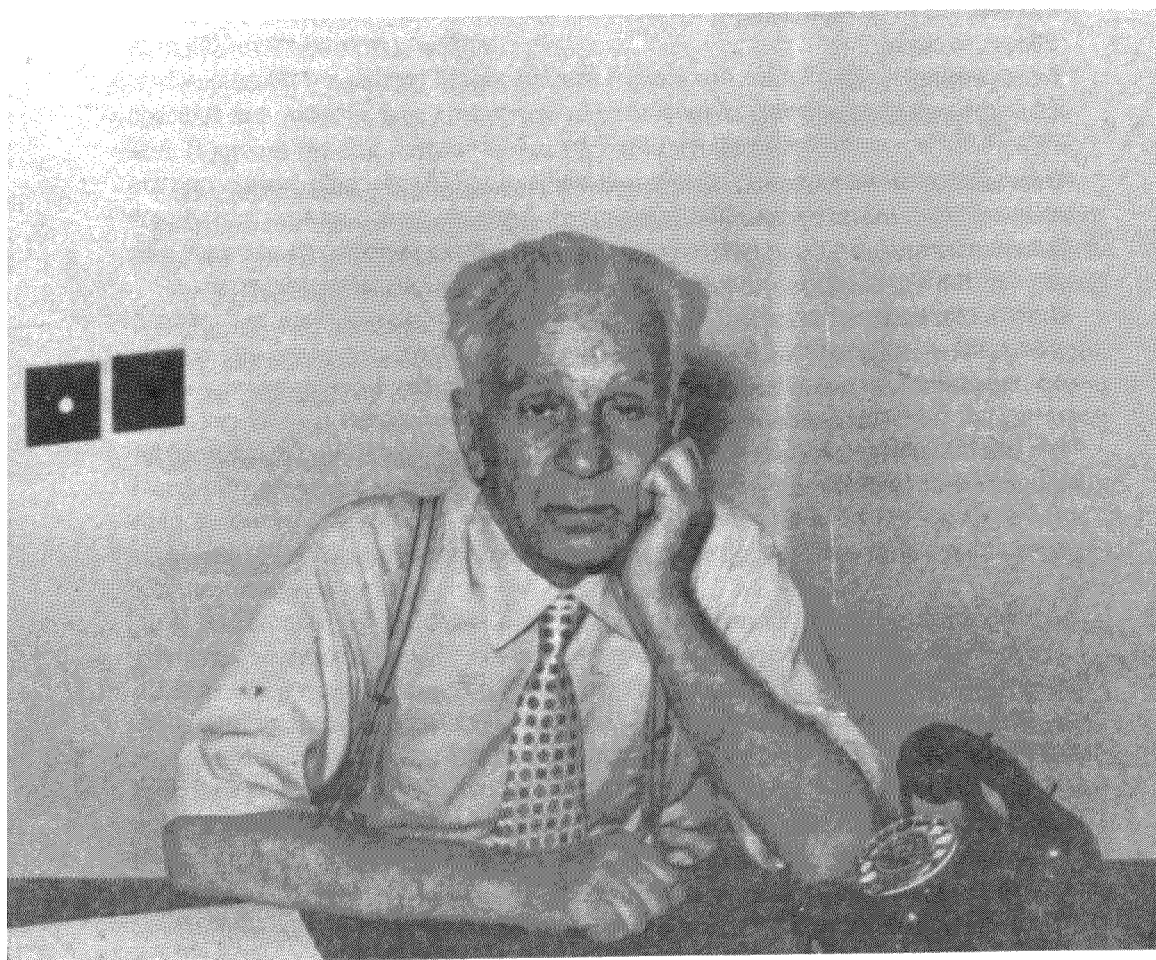
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 30/12/2005

«ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ & ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ»

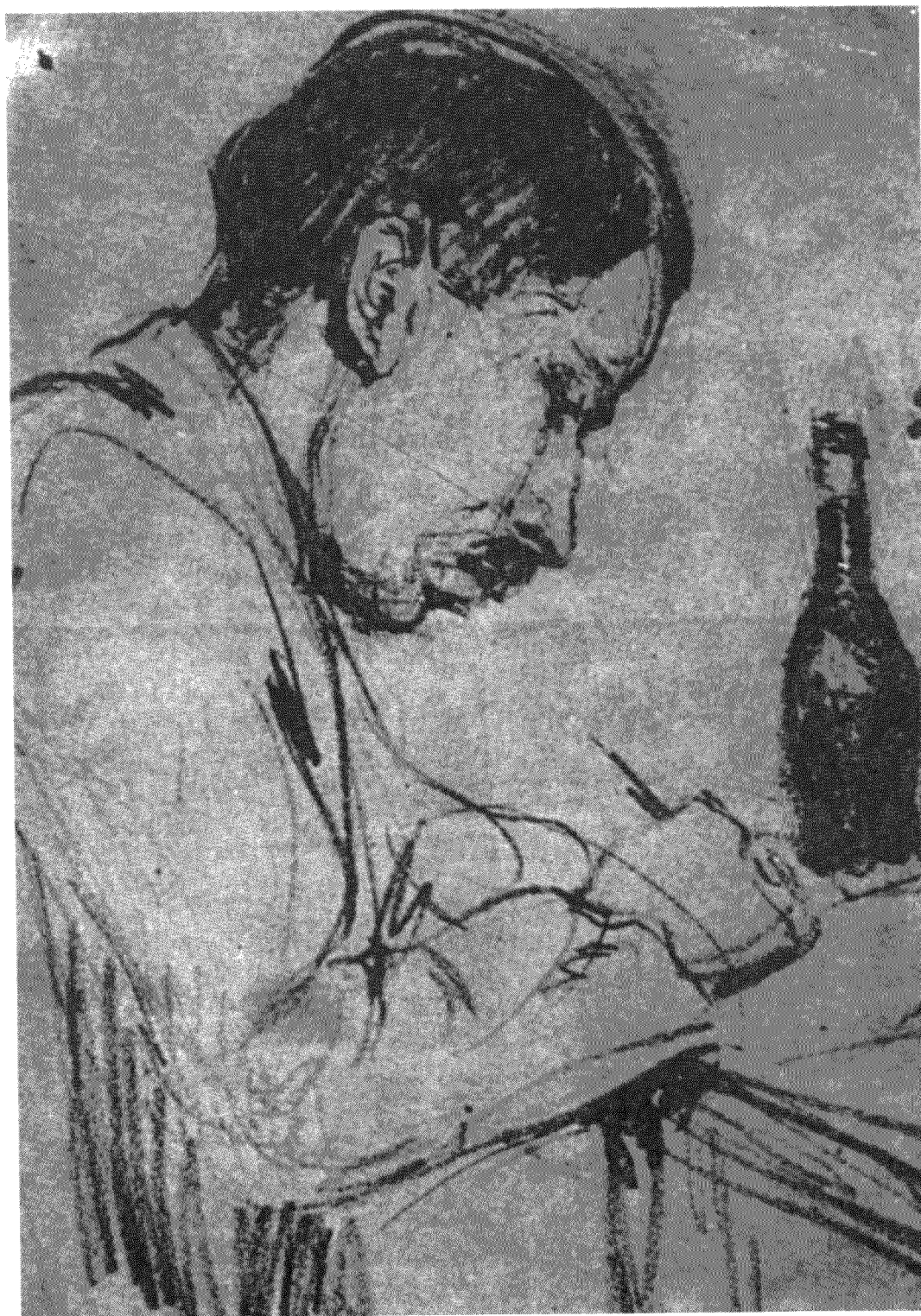
Τα περιοδικά *Διάπλους*, *Οιτοπία* και *Στίγμα* διοργανώνουν την Παρασκευή 31 Μαρτίου και το Σάββατο 1η Απριλίου 2006 στο αμφιθέατρο MAX του ΕΜΠ θεωρητική συνδιάσκεψη με θέμα «Ιμπεριαλισμός: Αντιθέσεις & Αντιστάσεις».

Στην εκδήλωση θα συμμετάσχουν εισηγητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το αναλυτικό πρόγραμμα του διημέρου θα ανακοινωθεί έγκαιρα μέσω του ημερήσιου και περιοδικού τύπου.

«Μάης 1957», Στα γραφεία της Αυγής

Γ. Κεφαλληνός, «Ο Βάφναλης στο Παρίσι», 1920